

OD AUTORA

W związku z określonym adresem tego zbioru zadań, Czytelnik znajdzie w nim przykłady dotyczące raczej prostych zagadnień związanych z wyznaczaniem obciążeń, naprężeń, czy też trwałości elementów i zespołów mechanizmów i maszyn, najczęściej w warunkach statycznych. Niemniej zrozumienie i opanowanie umiejętności postępowania w tych prostych przypadkach może być podstawą samodzielnego budowania modelu obliczeniowego dla bardziej złożonych sytuacji rzeczywistych.

Przy obliczeniach wytrzymałościowych niektórych elementów lub połączeń obowiązują procedury znormalizowane. W takim ujęciu często są zatarte fizyczne podstawy obliczeń, wywodzące się z *wytrzymałości materiałów*. Stosując te procedury znormalizowane (które zresztą podlegają okresowym modyfikacjom), autor starał się uzasadnić fizycznie sposób postępowania, tak aby czytelnik mógł poznać sposób budowania modelu obliczeniowego i dostrzec zasadność tych procedur, ale także ich słabe strony i ograniczenia. Tym łatwiej przyjdzie Czytelnikowi odnieść się ze zrozumieniem do innego ujęcia problemu, jakie może spotkać w innych źródłach, a także zaakceptować ewentualną zmianę procedur znormalizowanych w przyszłości. W związku z taką intencją autor opatrzył przykłady obliczeniowe obszernymi komentarzami, które czasem mogą wydawać się zbyt obszerne dla czytelników dobrze przygotowanych.

Dziękuję Opiniodawcom za cenne uwagi i propozycje zmian, których uwzględnienie i wprowadzenie z pewnością uczyniło ten zbiór zadań bardziej aktualnym merytorycznie i przystępnym. Ich recenzje w istotny sposób wpłynęły na ostateczną postać tej książki. Pragnę też wyrazić ogromną wdzięczność mgr. inż. Jerzemu Bartoszewiczowi, który poświęcił wiele dni na lekturę kolejnych rozdziałów w trakcie ich tworzenia i którego uwagi były dla mnie przydatnym drogowskazem.

Spis treści

Od autora	4
1. Sprężyny walcowe śrubowe z drutu okrągłego	5
2. Połączenia śrubowe	32
3. Połączenia spawane	80
4. Połączenia wciskowe	124
5. Połączenia kształtowe	154
6. Przekładnie	187
7. Wałki	213
8. Łożyska toczne	245
Literatura i wykaz norm związanych z tematyką podręcznika	268
Oznaczenia i własności mechaniczne wybranych materiałów	271

1. SPRĘŻYNY WALCOWE ŚRUBOWE Z DRUTU OKRĄGŁEGO

Obliczenia statyczne

Oznaczenia

- d - średnica drutu, mm
- f - ugięcie sprężyny, mm
- C - sztywność („stała”) sprężyny, N/mm
- D - średnia średnica sprężyny, mm
- E - energia zakumulowana w sprężynie lub w zderzaku, Nm
- F - siła, N
- G - moduł sprężystości postaciowej materiału sprężyny; MPa
(dla stali sprężynowych można przyjąć $G = 80000$ MPa)
- L_{sw} - długość sprężyny w stanie swobodnym, mm
- $L_{śc}$ - długość sprężyny w stanie całkowitego ściśnięcia, mm
- L_{zm} - długość sprężyny w stanie zmontowania, mm
- n - liczba czynnych zwojów
- n_c - całkowita liczba zwojów
- R_m - wytrzymałość materiału sprężyny na rozciąganie, MPa
- s - wymagana szczelina (luz) między zwojami sprężyny w stanie największego ugięcia roboczego, mm
- W - praca odkształcania sprężyny, Nm
- τ_n - nominalne naprężenia styczne w sprężynie

Podstawowe zależności

Sztywność sprężyny wg definicji

$$C = \frac{\Delta F}{\Delta f} \quad (I.1)$$

Sztywność sprężyny walcowej śrubowej z drutu o przekroju okrągłym [1 , 2]

$$C = \frac{G \cdot d}{8 \cdot n} \cdot \left(\frac{d}{D} \right)^3 \quad (I.2)$$

Nominalne naprężenie styczne w zwojach sprężyny walcowej śrubowej [2]

$$\tau_n = \frac{8}{\pi} \cdot \frac{F \cdot D}{d^3} \quad (I.3)$$